

SEKSUALITEIT

De jongerenpeiling heeft als doel om op systematische wijze ontwikkelingen in gezondheid en leefstijl van jongeren in kaart te brengen. Ongeveer 21.500 jongeren in de leeftijd van 11 tot en met 18 jaar in de regio Hollands Midden hebben in het najaar van 2013 een vragenlijst ingevuld. Alleen jongeren die op het voortgezet onderwijs zitten, zijn bevroegd. De resultaten die in deze factsheet beschreven worden, zijn hierdoor alleen representatief voor jongeren in het voortgezet onderwijs.

Het is de vierde peiling onder jongeren in de subregio Zuid-Holland Noord en de tweede peiling in de subregio Midden-Holland.

De resultaten van de jongerenpeiling worden gepresenteerd in de volgende factsheets:

1. Onderzoekopzet, respons, achtergrondkenmerken
2. Lichamelijke en psychosociale gezondheid
3. Functioneren op school
4. Beweging, voeding en overgewicht
5. Tabak, alcohol en drugs
6. **Seksualiteit**
7. Kwetsbare jongeren

Colofon

Pepijn Dupon
Christine Hanning
Irma Paijmans
Lonneke Vink

tel: 088-3083336

publicatienummer: U14096

© oktober 2014

De meeste jongeren hebben hun eerste relationele en/of seksuele ervaring in de puberteit. Bij het opdoen van seksuele ervaring gaan de meeste jongeren geleidelijk steeds een stapje verder. Daarbij is het belangrijk dat beide partners goed hun eigen wensen en grenzen aangeven en dat de seks veilig gebeurt. Veilige seks biedt bescherming tegen zowel ongewenste zwangerschap als seksueel overdraagbare aandoeningen (soa).

Aandacht voor seksuele voorlichting in het voortgezet onderwijs blijft onverminderd belangrijk. Naast de aandacht voor soa en ongewenste zwangerschap, is ook aandacht nodig voor het stellen van wensen en grenzen, de daarmee samenhangende weerbaarheid en seksuele diversiteit.

In deel 1 wordt ingegaan op de ervaring met verliefdheid en seksualiteit, waarbij ook onveilig vrijen en ongewenste seksuele ervaring aan bod komen. Deel 2 behandelt de houding van jongeren ten opzichte van seksuele diversiteit. In de overzichtstabellen op de laatste twee pagina's staan de belangrijkste verschillen op het gebied van seksualiteit tussen gemeenten (geografische tabel) en achtergrondkenmerken (kerncijfertabel) van de jongeren in het voortgezet onderwijs van 11 tot en met 18 jaar samengevat in kerncijfers.

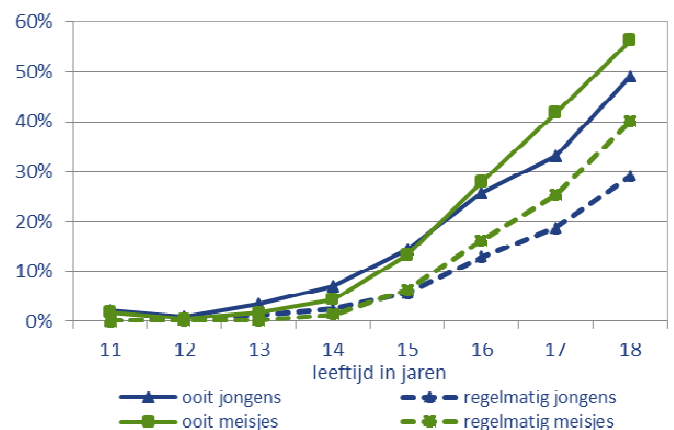
DEEL 1 SEKSUELE ERVARING

Verliefdheid

Het overgrote deel (86%) van de 11- tot en met 18-jarige jongeren in het voortgezet onderwijs is weleens verliefd geweest. Hiervan is 84% verliefd (geweest) op iemand van het andere geslacht, 1,4% is op zowel jongens als meisjes verliefd geweest en 0,6% is alleen verliefd geweest op iemand van hetzelfde geslacht. Jongens en meisjes geven even vaak aan ooit verliefd te zijn geweest. Het percentage jongeren dat verliefd is (geweest) stijgt met oplopende leeftijd van 81% van de 11- tot en met 13-jarigen naar 90% van de 16- tot en met 18-jarigen. Naarmate de leeftijd stijgt, wordt het percentage jongeren hoger dat niet alleen op het andere geslacht valt: van de 11- tot en met 13-jarigen die al wel eens verliefd zijn geweest, valt 1,2% op het andere geslacht of op beide geslachten, van de 16- tot en met 18-jarigen is dit 3,8%.

Seksuele ervaring

Twaalf procent van de jongeren geeft aan ooit geslachtsgemeenschap te hebben gehad: 2% één keer, 4% een paar keer en 6% regelmatig. Jongens en meisjes geven ongeveer even vaak aan ervaring te hebben met geslachtsgemeenschap (kerncijfertabel). Vanaf 14 jaar neemt het percentage jongeren dat seksuele ervaring heeft sterk toe van 6% van de 14-jarigen naar 53% van de 18-jarigen (figuur 1). De meisjes

Figuur 1. Percentage jongeren die geslachtsgemeenschap hebben gehad naar mate van ervaring, leeftijd en geslacht

lopen vanaf 16 jaar vóór op de jongens en blijven dat tot en met 18 jaar doen. Het percentage jongeren dat regelmatig gemeenschap heeft loopt met vanaf 15 jaar bijna net zo stijf op: van 2% van de 15-jarigen tot 29% van de 18-jarige jongens en 40% van de meisjes van 18 jaar.

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren die ervaring hebben met geslachtsgemeenschap, dit voor het eerst hebben gedaan is 14,6 jaar en ligt voor meisjes (14,8 jaar) iets hoger dan voor jongens (14,4 jaar).

Twaalf procent van de jongeren heeft ervaring met geslachtsgemeenschap: één van de tien 14- of 15-jarigen en één van de drie 16- tot en met 18-jarigen. De helft van de seksueel actieve jongeren heeft regelmatig geslachtsgemeenschap.

Seksueel risicogedrag

Mening over onveilig vrijen

Bijna drie kwart van alle jongeren geeft aan dat zij verwachten altijd veilig te zullen vrijen, bijna een kwart sluit niet uit dat ze het een keer onveilig zullen doen en een klein deel (3%) zegt dat ze al wel eens onveilig hebben gevreeën. De term 'onveilig vrijen' is niet nader uitgelegd aan de jongeren; zij moesten zelf een invulling geven aan deze term.

De mening over onveilig vrijen hangt af van of een jongere al geslachtsgemeenschap heeft gehad (*tabel 1*). Ruim drie kwart van de jongeren die nog nooit geslachtsgemeenschap hebben gehad, zegt niet van plan te zijn onveilig te gaan vrijen. Bij de jongeren die één keer geslachtsgemeenschap hebben gehad, heeft drie van de vijf deze mening en bij jongeren die het meer dan één keer hebben gedaan is dit minder dan de helft. Eén van de tien jongeren die één keer geslachtsgemeenschap hebben gehad, zegt dit onveilig te hebben gedaan, bij de jongeren die regelmatig geslachtsgemeenschap hebben is dit opgelopen tot één van de drie.

Meisjes geven vaker aan van plan te zijn nooit onveilig te vrijen dan jongens (82% tegen 66%).

Aantal partners

Als een jongere met meerdere partners geslachtsgemeenschap heeft gehad, kan dit het risico op soa vergroten. Van de seksueel actieve jongeren heeft iets meer dan de helft (56%) meer dan één seksuele partner gehad: een derde zegt twee of drie seksuele partners te hebben gehad en ruim een vijfde

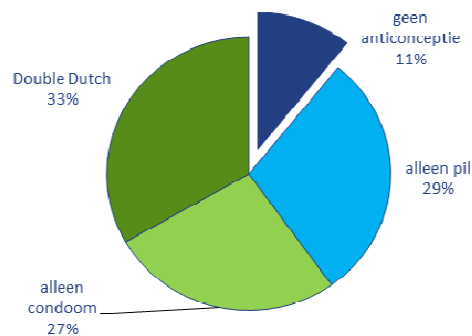
(22%) zegt vier of meer partners te hebben gehad. Jongens geven vaker dan meisjes aan met meer dan één persoon geslachtsgemeenschap te hebben gehad (67% ten opzichte van 45%).

Anticonceptiegebruik

In de Jongerenpeiling is gevraagd in hoeverre de jongeren die seksueel actief zijn zich beschermen tegen ongewenste zwangerschap (anticonceptiegebruik) en soa (condoomgebruik).

Bescherming tegen ongewenste zwangerschap

Van alle jongeren met seksuele ervaring heeft 11% bij de laatste keer geslachtsgemeenschap geen enkele vorm van anticonceptie gebruikt, waardoor ze niet beschermd waren tegen zwangerschap. Alleen de pil, prikpil of spiraaltje is door 29% van de jongeren gebruikt. Ruim een kwart heeft alleen een condoom gebruikt en een derde van de jongeren heeft zowel een condoom als een ander voorbehoedsmiddel gebruikt ('Double Dutch', zie *figuur 2*).

Figuur 2. Anticonceptiegebruik bij laatste keer geslachtsgemeenschap door jongeren met seksuele ervaring

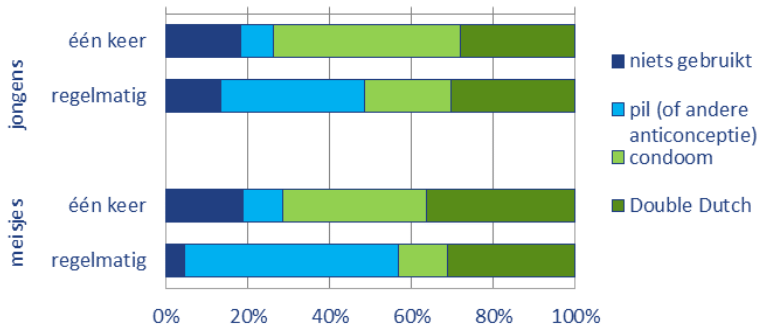
Het gebruik van anticonceptie hangt sterk samen met de leeftijd en het geslacht. Jongeren van 11 tot en met 13 jaar hebben nog niet vaak geslachtsgemeenschap, maar als ze het wel hebben, lopen ze veel risico. Twee van de vijf jongeren in deze groep hebben bij de laatste keer seks geen anticonceptie gebruikt. Bij 14- en 15-jarigen is dit gedaald tot 16% en bij 16- tot en met 18-jarigen is dit 6%. Deze daling wordt niet verklaard doordat oudere jongeren vaker geslachtsgemeenschap hebben gehad.

Jongens hebben bijna twee keer zo vaak als meisjes bij de laatste keer seks geen anticonceptie gebruikt (15% ten opzichte van 8%).

Het soort anticonceptie dat bij de laatste keer is gebruikt, hangt wel af van hoe vaak de jongere al geslachtsgemeenschap heeft gehad. Het percentage jongeren dat alleen een condoom gebruikt neemt af, terwijl het pilgebruik toeneemt (*figuur 3*). Het percentage dat Double Dutch toepast blijft ongeveer gelijk. Meisjes die regelmatig geslachtsgemeenschap hebben, geven vaker aan dat alleen de pil wordt gebruikt dan jongens.

Tabel 1. Mening over onveilig vrijen naar ervaring met geslachtsgemeenschap

	ervaring geslachtsgemeenschap			
	geen	één keer	paar keer	regelmatig
	%	%	%	%
dat zou ik nooit doen	78	59	45	42
ik sluit niet uit dat ik dat doe	22	31	35	23
dat heb ik al weleens gedaan	nvt	10	20	35

Figuur 3. Anticonceptiegebruik bij de laatste keer geslachtsgemeenschap, naar geslacht en mate van ervaring

Elf procent van de seksueel actieve jongeren heeft bij de laatste keer geen anticonceptie gebruikt. Vooral 11- tot en met 15-jarigen en hebben zich niet beschermd tegen zwangerschap.

Bescherming tegen soa

Zoals eerder beschreven, heeft zestig procent van de jongeren met seksuele ervaring een condoom gebruikt bij de laatste keer seks (27% alleen een condoom en 33% zowel een condoom als een ander voorbehoedsmiddel). Dit betekent dat veertig procent van de jongeren bij de laatste keer niet beschermd was tegen soa. Meisjes hebben vaker geen condoom gebruikt bij de laatste keer seks dan jongens en jongeren van 16 tot en met 18 jaar hebben vaker geen condoom gebruikt dan jongeren van 14 of 15 jaar (kerncijfertabel).

Ondanks dat de meeste jongeren bij de laatste keer seks een condoom hebben gebruikt, wil dit niet zeggen dat zij altijd een condoom gebruiken. Als een jongere één keer seks heeft gehad, heeft 73% een condoom gebruikt en 27% niet. Als een jongere een paar keer seks heeft gehad, heeft 58% altijd een condoom gebruikt, 12% nooit. En als een jongere regelmatig seks heeft, is het percentage dat altijd een condoom gebruikt gedaald naar 31% en het percentage dat nooit een condoom gebruikt is 15% (figuur 4).

Meisjes geven minder vaak aan dan jongens altijd een condoom te hebben gebruikt (42% versus 51%).

De meest genoemde redenen om geen condoom te gebruiken zijn omdat de pil of een ander voorbehoedsmiddel is gebruikt, dat er sprake was van vaste verkering en dat ze elkaar vertrouwden (tabel 2). Deze drie redenen worden vaker genoemd door meisjes dan door jongens. Jongens geven vaker aan dat vrijen met een condoom niet lekker is, hij het zelf niet wilde en dat ze teveel gedronken hadden.

Bij de eerste keer seks wordt naast de reden dat ze de pil of ander voorbehoedsmiddel gebruikten of elkaar vertrouwden, ook genoemd dat ze er niet aan dachten of dat ze geen condooms bij zich hadden. Er niet aan gedacht hebben wordt ook vaak genoemd als reden door jongeren die een paar keer seks hebben gehad.

Veertig procent van de jongeren met seksuele ervaring heeft bij de laatste keer geen condoom gebruikt en waren daardoor niet beschermd tegen soa. Meisjes, 11- tot en met 13-jarigen en jongeren die regelmatig seks hebben gebruiken minder vaak een condoom.

Tabel 2. Redenen om geen condoom te gebruiken naar frequentie van geslachtsgemeenschap

	ervaring geslachtsgemeenschap			
	totaal	één keer	paar keer	regelmatig
geen condoom gebruikt omdat...	%	%	%	%
pil of andere voorbehoedsmiddel gebruikt	52	18	42	61
wij hadden vaste verkering	35	7	24	44
we vertrouwden elkaar	34	10	33	37
vrijen met condoom is niet lekker	25	6	19	30
niet aan gedacht	14	18	25	10
condooms zijn onhandig, moeilijk	14	6	15	14
we hadden geen condooms	13	10	17	12
wilde ik zelf niet	13	9	11	14
we hadden teveel gedronken	10	8	15	9
ander wilde niet	10	3	12	10
we waren allebei maagd	9	8	9	10
durfde niet te zeggen dat ik condoom wilde	2	1	1	2
anders	13	38	13	9

Ongewenste seksuele ervaring met een jongere

De jongeren is gevraagd of zij wel eens een ongewenste seksuele ervaring hebben gehad met een jongere. Hieronder vallen alle seksuele ervaringen van zoenen, intiem betasten tot ge-

Figuur 4. Frequentie van condoomgebruik bij jongeren die één keer, een paar keer of regelmatig geslachtsgemeenschap hebben

slachtingsgemeenschap. Van de jongeren heeft 3,4% een ongewenste seksuele ervaring met een jongere meegemaakt (*kerncijfertabel*). Dit percentage loopt op van 1,7% van de 11- tot en met 13-jarigen naar 5,2% van de 16- tot en met 18-jarigen. Meisjes zeggen vaker een ongewenste seksuele ervaring met een jongere te hebben meegemaakt dan jongens. Bij meisjes loopt het percentage op van 1,4% van de 11- tot en met 13-jarigen tot 7,0% van de 16- tot en met 18-jarigen, bij jongens van 1,9% van de 11- tot en met 13-jarigen tot 3,5% van de 16- tot en met 18-jarigen.

De plaats waar deze ongewenste seksuele ervaring is gebeurd, is bij één van de drie jongeren in de buurt waar ze wonen, bij ruim een kwart thuis, bij één van de zes op school. Bij bijna de helft was dit ergens anders.

Van de jongeren heeft 3,4% een ongewenste seksuele ervaring met een jongere meegemaakt, bij de 16- tot en met 18-jarige meisjes is dit 7,0%.

Achtergrondkenmerken

Jongeren die niet samen met hun beide ouders wonen hebben vaker seksuele ervaring dan jongeren die in een tweoudergezin wonen. Het grootste verschil is te zien bij jongeren die zelfstandig of anders wonen: deze jongeren hebben bijna drie keer zo vaak ervaring met geslachtsgemeenschap als jongeren in een tweoudergezin. Dit verschil wordt niet verklaard doordat deze jongeren iets ouder zijn dan gemiddeld.

Jongeren die in een nieuw-oudergezin of co-oudergezin wonen hebben vaker een ongewenste seksuele ervaring met een jongere meegemaakt dan jongeren die in een tweoudergezin wonen. Jongeren die zelfstandig of anders wonen hebben vier keer zo vaak een ongewenste seksuele ervaring meegemaakt als gemiddeld. Als rekening wordt gehouden met het feit dat deze jongeren iets ouder zijn en iets vaker een meisje, dan wordt dit verschil nog groter.

De eigen opleiding van de jongere en het opleidingsniveau van de ouders spelen een rol bij de seksuele ervaring van de jongere: leerlingen van het vmbo (klas 1 t/m 4) hebben ruim twee keer zo vaak ervaring met geslachtsgemeenschap en hebben vaker een ongewenste seksuele ervaring met een jongere gehad dan leerlingen op de havo of het vwo (*kerncijfertabel*). Jongeren met een laag opgeleide vader (maximaal basisschool) hebben twee keer zo vaak ervaring met geslachtsgemeenschap als jongeren met een hoog opgeleide vader (hbo of universitair), bij de opleiding van moeders is deze relatie niet gevonden.

Ook de arbeidssituatie van de ouders heeft invloed op de seksuele ervaring van de jongere: jongeren van wie beide ouders niet werken hebben vaker ervaring met geslachtsgemeenschap dan jongeren van wie één of beide ouders werken. Als echter ook rekening wordt gehouden met de verschillen in opleiding

van de vader, wordt er geen verschil meer gevonden voor wel- en niet werkende ouders.

Westers allochtone jongeren hebben vaker ervaring met geslachtsgemeenschap en hebben vaker een ongewenste seksuele ervaring gehad dan autochtone en niet-westers allochtone jongeren. Binnen de allochtone jongeren vallen enkele groepen op: Antilliaanse en Oost-Europese jongeren geven vaker aan seksuele ervaring te hebben (twee van de vijf jongeren) en Marokkaanse meisjes hebben veel minder vaak seksuele ervaring dan gemiddeld (3%).

Het niet-gebruiken van anticonceptie of condoom heeft geen relatie met de gezinssituatie, het opleidingsniveau van de jongere of de ouders en de werksituatie van de ouders. Wel is er verschil gevonden in anticonceptiegebruik tussen de etnische groepen: niet-westers allochtone jongeren hebben minder vaak de pil of een ander voorbehoedsmiddel dan een condoom gebruikt bij de laatste keer seks dan autochtone of westers allochtone jongeren. Condoom is gelijk in deze drie etnische groepen.

De groepen met de meeste seksuele ervaring zijn jongeren die niet in een tweoudergezin wonen (vooral jongeren die zelfstandig of anders wonen), jongeren op het vmbo en jongeren met een laag opgeleide vader. Een ongewenste seksuele ervaring met een jongere komt het vaakst voor bij zelfstandig of anders wonende jongeren. Niet-westers allochtone jongeren gebruiken vaker geen anticonceptie dan andere etnische groepen.

Geografische verschillen

Tussen de twee subregio's in Hollands Midden zijn geen verschillen te zien met betrekking tot seksuele ervaring van jongeren en het gebruik van anticonceptie (*geografische tabel*). Er bestaan wel verschillen tussen de gemeenten. Jongeren in Kaag en Braassem, Leiden en Schoonhoven hebben vaker ervaring met geslachtsgemeenschap dan jongeren in andere gemeenten. In de gemeenten Katwijk en Nederlek is dit percentage lager dan gemiddeld.

Alleen in de grotere gemeenten kon het percentage jongeren dat geen anticonceptie of condoom heeft gebruikt bij de laatste keer seks worden uitgerekend. Hier zijn geen verschillen gevonden.

Het percentage jongeren dat een ongewenste seksuele ervaring met een jongere heeft is hoger in Schoonhoven en de gefuseerde gemeente Alphen aan de Rijn (Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude) en lager in Ouderkerk.

Trends in seksuele ervaring

Door verschillen in opzet tussen de eerdere jongerenpeilingen in de twee subregio's, worden de trends voor seksuele ervaring

Tabel 3. Trend in seksuele ervaring en condoomgebruik in Midden-Holland onder leerlingen van klas 2 en 4, per geslacht, klas en cluster van gemeenten

	ooit geslachtsgemeenschap gehad		geen condoom gebruikt bij laatste keer ¹	
	2008	2013	2008	2013
	%	%	%	%
Midden-Holland	15	10	30	35
jongens	17	10	23	30
meisjes	14	9	38	39
klas 2	7	3	--	--
klas 4	24	19	32	36
Gouda	15	8	36	--
Bodegraven-Reeuwijk	10	10	--	--
Boskoop/Waddinxveen	18	11	--	--
Krimpenerwaard	15	10	32	--
Zuidplas	17	12	--	--

groen = significant lager dan voorgaand peiljaar -- = te klein groepsaantal, <100 jongeren
¹ alleen jongeren die geslachtsgemeenschap hebben gehad

in de beide subregio's hieronder apart beschreven (zie factsheet 1: Onderzoeksopzet, respons en achtergrondkenmerken). Voor de vergelijking met eerdere jaren is uit 2013 een selectie gemaakt van leerjaren of leeftijden. De vragen over ongewenste seksuele ervaring met een jongere zijn in 2013 voor het eerst nagevraagd, hierover zijn geen trendgegevens beschikbaar.

Midden-Holland

In Midden-Holland is het percentage leerlingen van klas 2 en 4 dat seksuele ervaring heeft tussen 2008 en 2013 afgenomen van 15% naar 10%. Deze afname geldt voor jongens en meisjes, tweede- en vierdeklassers en voor alle clusters behalve Bodegraven-Reeuwijk (tabel 3). Het percentage leerlingen dat geen condoom heeft gebruikt bij de laatste keer seks lijkt tussen 2008 en 2013 te zijn gestegen, maar door de relatief kleine aantallen is dit niet significant. Ook gebruiken jongeren in 2013 even vaak de pil of helemaal geen anticonceptie als in 2008.

De gemiddelde leeftijd waarop de seksueel actieve leerlingen in Midden-Holland voor het eerst geslachtsgemeenschap hadden, is tussen 2008 en 2013 gelijk gebleven (gemiddeld 14,2 jaar).

Zuid-Holland Noord

In Zuid-Holland Noord is het percentage jongeren met seksuele ervaring tussen 2003 en 2008

toegenomen van 11% naar 18% en vervolgens in 2013 weer afgenomen naar 12% (tabel 4). Dit percentage ligt in 2013 echter nog wel hoger dan in 1998. De daling tussen 2008 en 2013 geldt voor zowel jongens als meisjes, alle leeftijdsgroepen en alle clusters behalve Alphen aan den Rijn. Het percentage jongeren dat geen condoom heeft gebruikt bij de laatste keer seks is tussen 2008 en 2013 gelijk gebleven (tabel 4). Ook gebruiken jongeren in 2013 even vaak de pil of helemaal geen anticonceptie als in 2008.

De gemiddelde leeftijd waarop seksueel actieve jongeren in Zuid-Holland Noord voor het eerst geslachtsgemeenschap hadden, is gestegen van 14,1 jaar in 2008 naar 14,6 jaar in 2013.

Jongeren zijn tussen 2008 en 2013 anders gaan denken over veilig vrijen: meer jongeren denken in 2013 dan in 2008 dat ze altijd veilig zullen gaan vrijen (74% in 2013 versus 68% in 2008). Deze trend geldt zowel voor jongeren die nog geen seksuele ervaring hebben als voor jongeren die dit al wel hebben.

In Hollands Midden is het percentage jongeren met seksuele ervaring gedaald tussen 2008 en 2013. Dit geldt voor zowel jongens als meisjes, klas 2 en 4 en alle leeftijdsgroepen. Het percentage jongeren dat geen anticonceptie of condoom heeft gebruikt bij de laatste keer seks is gelijk gebleven.

Vergelijking met Nederland

Vergeleken met cijfers uit recent landelijk onderzoek onder een beperkte doelgroep (11- tot en met 16-jarigen in de eerste vier klassen van het voortgezet onderwijs; HBSC-onderzoek, 2014), blijkt dat in Hollands Midden evenveel jongeren seksue-

Tabel 4. Trend in seksuele ervaring en condoomgebruik in Zuid-Holland Noord 12- t/m 17-jarigen in het voortgezet onderwijs, per geslacht, leeftijdsgroep en cluster van gemeenten

	ooit geslachtsgemeenschap gehad				geen condoom gebruikt bij laatste keer ¹	
	1998	2003	2008	2013	2008	2013
	%	%	%	%	%	%
Zuid-Holland Noord	9	11	18	12*	39	40
jongens	10	9	18	12	33	35
meisjes	8	14	19	12*	45	45
12-13 jaar	0,9	0	3,3	1,7	51	--
14-15 jaar	7	6	16	10*	32	33
16-17 jaar	23	31	38	31*	42	43
Leiden	10	13	20	13	39	33
Alphen aan den Rijn	11	11	14	12	--	40
Leiderdorp/Oegstgeest/Voorschoten	11	16	19	12	42	47
Kaag en Braassem/Nieuwkoop/Rijnwoude/Zoeterwoude	5	9	17	12*	35	40
Katwijk	8	9	19	9	37	39
Noordwijk/Noordwijkerhout	12	--	20	11	40	47
Teylingen	10	--	21	11	41	37
Hillegom/Lisse	--	10	18	13	42	43

rood = significant hoger dan voorgaand peiljaar
 groen = significant lager dan voorgaand peiljaar

* = significant hoger dan eerste peiljaar
¹ = alleen jongeren die geslachtsgemeenschap hebben gehad

le ervaring hebben als jongeren van dezelfde leeftijd en leerjaar in Nederland (9% versus 10%). Bij de laatste keer seks is in Hollands Midden even vaak een condoom gebruikt dan gemiddeld in Nederland (65% versus 67%), maar minder vaak de pil (47% versus 55%).

Landelijk daalt het percentage 11- tot en met 16-jarige jongeren met seksuele ervaring al veel langer (van 16% in 2001 naar 10% in 2013). In Zuid-Holland Noord is eerst van 1998 tot 2008 een stijging te zien van het percentage, waarna het in 2013 gedaald is. Het condoomgebruik is landelijk in 2005 en 2009 hoger dan in 2001, maar is in 2013 weer teruggezakt naar het

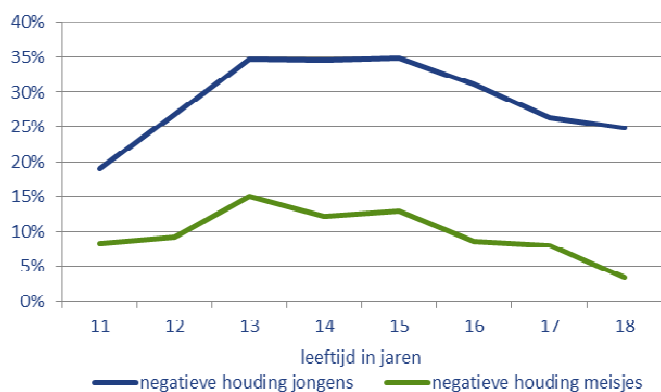
niveau van 2001. Pilgebruik is in dezelfde periode gelijk gebleven. In Hollands Midden is zowel het condoom- als pilgebruik tussen 2008 en 2013 gelijk gebleven.

Vergeleken met een ander landelijk onderzoek dat in 2011 is uitgevoerd (Seks onder je 25^e, RutgersWPF, 2012), blijkt dat vooral de 16- en 17-jarigen in Hollands Midden minder vaak seksuele ervaring hebben dan gemiddeld in Nederland (30% versus 51%). Ook als vergeleken wordt met 2008 was het percentage onder 16- en 17-jarigen lager (38% in Zuid-Holland Noord).

DEEL 2 HOUDING TEN OPZICHTE VAN SEKSUELE DIVERSITEIT

De mate waarin homo- of biseksualiteit wordt geaccepteerd heeft zijn weerslag op homo- en biseksuele jongeren. Vooral homo- en biseksuele jongens staan vaak negatief tegenover de eigen seksuele oriëntatie. Uit onderzoek blijkt dat homojongeren tot vijf maal vaker een suïcidepoging doen dan heterojongeren. In de jongerenpeiling is gevraagd hoe de jongeren denken over seksuele diversiteit. Dit is nagevraagd aan de hand van het voorleggen van drie situaties: of ze liever geen vriendschap zouden sluiten met iemand die homo is, of ze aan deze persoon zouden laten merken dat hij/zij van hen af moet blijven en of ze liever niet naast deze persoon zouden zitten in de pauze.

Ruim één van de vijf jongeren (22%) heeft een negatieve houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren (kerncijfertabel). Jongens hebben vaker een negatieve houding dan meisjes (32% versus 12%). Bij jongens en meisjes is tot de leeftijd van 13 jaar een stijging te zien in het percentage jongeren met een negatieve houding (figuur 5). Bij meisjes daalt dit percentage na deze leeftijd, bij jongens blijft het percentage stabiel om vervolgens vanaf een leeftijd van 15 jaar te dalen.

Figuur 5. Negatieve houding ten opzichte van homojongeren naar leeftijd en geslacht

De mate waarin jongeren negatief op homo- of biseksuele jongeren reageren, is afhankelijk van de situatie: van alle jongeren zou 37% laten merken dat de homojongere van hem/haar af moet blijven, 25% zou in de pauze liever naast iemand anders zitten en 15% zou geen vriendschap met een homojongere sluiten. Jongens zijn over al deze drie situaties negatiever dan meisjes, maar het verschil is het grootst bij vriendschap sluiten: 21% van de jongens zou geen vriendschap sluiten met een homojongere ten opzichte van 8% van de meisjes.

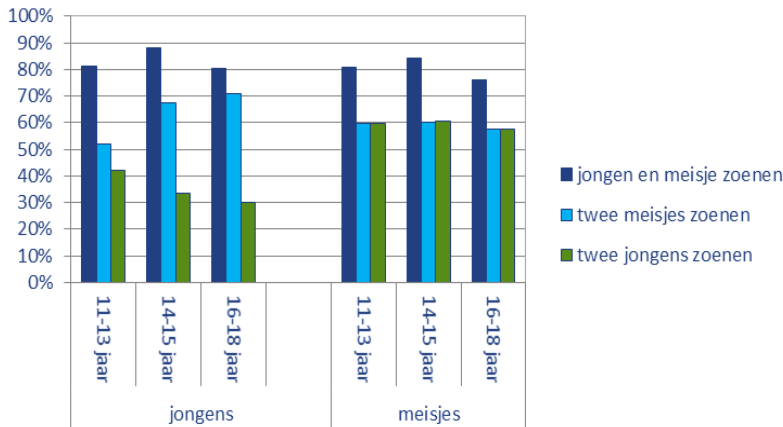
Ruim één van de vijf jongeren heeft een negatieve houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren. Jongens hebben vaker een negatieve houding dan meisjes.

Zoenen in het openbaar

Vier van de vijf jongeren vindt het normaal als een jongen en een meisje elkaar zoenen op het schoolplein of op straat, maar zoenen van twee meisjes of twee jongens wordt minder normaal gevonden (drie van de vijf jongeren vindt dit normaal). Jongens en meisjes zijn even tolerant wat betreft het zoenen van een jongen en een meisje op het schoolplein of op straat. Meisjes vinden het even normaal dat twee meisjes zoenen als dat twee jongens zoenen en dit verandert niet met oplopende leeftijd (figuur 6). Jongens vinden het vaker normaal dat twee meisjes zoenen dan dat twee jongens zoenen. En als jongens ouder worden, vinden ze het vaker normaal dat twee meisjes met elkaar zoenen, maar minder vaak normaal dat twee jongens met elkaar zoenen (figuur 6).

Uitkomen voor homoseksualiteit

Er is aan de jongeren gevraagd of ze denken dat als iemand homoseksueel is diegene dat op school eerlijk kan vertellen. Ruim een derde (38%) denkt dat dit alleen tegen zijn of haar vrienden verteld kan worden, 14% denkt dat dit tegen iedereen op school kan worden verteld, 19% denkt dat dit niet kan worden verteld en 28% weet het niet. Met toenemende leef-

Figuur 6. Normaal vinden dat een jongen en een meisje, twee meisjes en twee jongens zoenen naar geslacht en leeftijd

tijd loopt het percentage jongeren op dat denkt dat dit tegen de vrienden of tegen iedereen op school verteld kan worden.

Achtergrondkenmerken

De gezinssituatie is niet van invloed op de houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren.

De eigen opleiding van de jongere en het opleidingsniveau van de ouders spelen wel een rol bij de houding van de jongere ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren: leerlingen van het vmbo (klas 1 t/m 4) hebben twee keer zo vaak een negatieve houding als leerlingen op de havo of het vwo (*kencijfertabel*). Jongeren met lager opgeleide ouders (vooral de moeder) denken hier vaker negatief over dan jongeren met hoog opgeleide ouders (*kencijfertabel*).

Ook de arbeidssituatie van de ouders heeft invloed op de hou-

ding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren: jongeren van wie geen of één van beide ouders werken hebben vaker een negatieve houding dan jongeren van wie beide ouders werken. Dit verschil wordt echter kleiner als rekening wordt gehouden met opleiding en etniciteit.

Niet-westers allochtone jongeren hebben vaker een negatieve houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren dan autochtone of westers allochtone jongeren. Vooral onder Marokkaanse jongeren wordt dit niet geaccepteerd.

Een negatieve houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren is vooral gerelateerd aan een laag opleidingsniveau van de jongere en de ouders en aan een niet-westerse etniciteit.

Geografische verschillen

Tussen de twee subregio's in Hollands Midden zijn geen verschillen te zien met betrekking tot de houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren. Er bestaan wel verschillen tussen de gemeenten. In de gemeenten Katwijk en Zuidplas denkt een hoger percentage van de jongeren negatief over homo- of biseksualiteit dan gemiddeld in de regio. Dit percentage is lager in Leiden, Oegstgeest, Teylingen en Voorschoten.

Trends in seksuele diversiteit

De vragen over de houding ten opzichte van homo- of biseksuele jongeren zijn in 2013 voor het eerst nagevraagd, hierover zijn geen trendgegevens beschikbaar.

Geografische cijfers seksualiteit 11- t/m 18-jarigen

N=21.346	oort geslachtsgemeenschap gehad	geen anticonceptie gebruikt bij laatste keer ¹ geslachtsgemeenschap	geen condoom gebruikt bij laatste keer geslachtsgemeenschap	ongewenste seksuele ervaring met een jongere	negatieve houding t.o.v. homo/biseksualiteit
	%	%	%	%	%
Hollands Midden	12	11	40	3,4	22
Subregio					
Midden-Holland	11	11	38	3,3	23
Zuid-Holland Noord	12	10	41	3,4	21
Gemeente					
Alphen aan den Rijn	13	10	39	3,8	20
Bergambacht	12	--	--	2,6	24
Bodegraven-Reeuwijk	12	--	--	3,4	21
Boskoop	12	--	--	3,9	26
Gouda	10	10	39	3,0	21
Hillegom	14	--	--	3,6	19
Kaag en Braassem	16	--	--	3,1	23
Katwijk	10	13	40	2,9	30
Leiden	14	9	35	3,5	19
Leiderdorp	13	--	--	4,0	21
Lisse	13	7	37	3,7	21
Nederlek	7	--	--	4,0	18
Nieuwkoop	10	--	--	3,8	23
Noordwijk	12	--	--	2,7	22
Noordwijkerhout	12	--	--	3,6	23
Oegstgeest	12	--	--	3,2	14
Ouderkerk	15	--	--	0,7	22
Rijnwoude	11	--	--	4,4	21
Schoonhoven	19	--	--	8,6	19
Teylingen	12	6	38	3,4	19
Vlist	8	--	--	4,1	20
Voorschoten	12	--	--	3,4	17
Waddinxveen	13	--	--	3,1	24
Zoeterwoude	14	--	--	4,9	22
Zuidplas	11	--	--	2,6	27
Alphen aan den Rijn (2014)	12	10	37	3,9	21

rood = significant ongunstiger/hoger dan de andere groep(en)

groen = significant gunstiger/lager dan de andere groep(en)

-- = te klein groepsaantal, <100 jongeren

¹ alleen jongeren die geslachtsgemeenschap hebben gehad

Kerncijfers seksualiteit 11- t/m 18-jarigen

N=21.346	ooit geslachtsgemeen- schap gehad	geen anticonceptie ge- bruikt bij laatste keer ¹ ge- slachtsgemeenschap	geen condoom gebruikt bij laatste keer, geslachtsge- meenschap	Ongewenste seksuele erva- ring met een jongere	negatieve houding t.o.v. homo/biseksualiteit
	%	%	%	%	%
Hollands Midden	12	11	40	3,4	22
Leeftijd					
11 - 13 jaar	2	40	48	1,7	21
14 - 15 jaar	10	16	32	4,0	24
16 - 18 jaar	32	6	43	5,2	19
Geslacht					
jongen	13	14	37	2,8	32
meisje	12	8	43	4,1	12
Gezinssamenstelling					
tweeoudergezin	11	10	38	3,0	22
eenoudergezin	18	13	45	4,3	24
nieuw-oudergezin	21	11	40	5,3	22
co-oudergezin	15	11	42	4,7	22
zelfstandig/anders	31	--	--	14,4	25
Schooltype					
vmbo	13	14	34	4,0	31
havo/vwo	12	8	44	3,0	16
Schooltype (klas 1 t/m 4)					
vmbo	12	14	34	3,9	31
havo/vwo	5	13	38	2,6	16
Opleidingsniveau vader					
laag	26	--	--	5,7	29
midden I	14	11	40	4,7	25
midden II	14	8	37	3,5	22
hoog	13	10	44	3,4	16
Opleidingsniveau moeder					
laag	16	--	--	6,9	40
midden I	15	11	38	4,2	26
midden II	15	6	39	4,2	20
hoog	13	10	42	3,6	15
Werksituatie ouders					
geen van de ouders werkt	19	--	--	3,5	28
één ouder werkt	10	8	37	3,3	25
beide ouders werken	12	10	40	3,4	21
Etniciteit					
autochtoon	12	10	41	3,4	20
westers allochtoon	17	10	36	5,3	19
niet-westers allochtoon	11	18	38	3,0	35

rood = significant ongunstiger/hoger dan de andere groep(en)

groen = significant gunstiger/lager dan de andere groep(en)

-- = te klein groepsaantal, <100 jongeren

¹ alleen jongeren die geslachtsgemeenschap hebben gehad